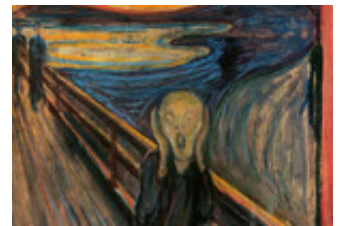

Fremmedgjøring

//

]]> Jo mer arbeideren er i fabrikken desto armere blir han. Etter hvert blir arbeidskraften billigere enn den varen arbeideren framstiller. Karl Marx (1818-1883) fikk øye på en mekanisme i kapitalismen som gjorde arbeideren til slave og varen til hersker: «Fremmedgjøring».

Lars Nilsen er programleder i Studio Sokrates og skriver om sine kommende programmer og filosofiske undringer på Salongen.

«Her er så underlig»

«Her er så underlig», skrev Sigbjørn Obstfelder i 1893. «Dette er altså jorden. Dette er altså menneskenes hjem». Det er nesten så man skulle tro Obstfelder hadde lest Karl Marx om «Arbeid» og «Fremmedgjøring». Edvard Munch heiv seg med og malte «Fortvilelse» samme år, et bilde vi i dag kjenner som «Skrik». Og Knut Hamsun noterte «Jeg hadde læst mig øinene ut av skolten og sluttet mig forstanden ut av hjernen – hvad fan hadde jeg igjen for dét?»

De må ha merket trykket alle tre. Innenfra eller utenfra. Et eller annet steds fra i alle fall. Det slo

meg da vi satt i studio og laget ukens utgave av *Studio Sokrates* at Marx skriver om en mekanisme i samfunnet som befordreer denne følelsen av å være «outsider» eller fremmedgjort:

Jo større verdier arbeideren skaper med sitt arbeid desto fattigere blir han. Etter hvert kan arbeidskraften hans bli billigere enn den varen han produserer. Denne devalueringen av mennesker er en direkte følge av at varer og produkter stiger i verdi. Arbeidet skaper ikke bare produkter – arbeid forvandler seg selv til et produkt som kan kjøpes og selges. Slik blir produktet som arbeideren har laget omskapt til noe fremmed for ham – produksjonsforholdene gjør arbeideren til fremmed og produktene han lager gjør ham til trell, til slave for noe han selv har skapt.

(Fritt etter *Economic and Philosophical Manuscripts of 1844: Estranged Labour*. Marxists Org)

Til trell

«Til slave for noe han selv har skapt.» Det ligger et tragisk skjær over dette, hvis vi universaliserer tankegangen. At vi bruker vår tid på jordskorpen til å forvandle frihet til trelldom.

Skjønt denne tragiske greina som kan oppleves som en effekt av Marx tankegang klatrer vi ikke ut på denne gangen. Vi har derimot en meget munter og livskraftig jazzmusiker med oss, Clark Terry (1920 –): «posessor of the happiest sound in Jazz.»

Clark Terry

Terry blir med oss noen uker framover og Knut Borge plukker fram det ene glansnummeret etter det andre. To i dagens sending: Charlie Parkers «Cool Blues» og Hoagey Carmichaels «Stardust» med saxlegenden Johnny Griffin.

Interesserte kan høre ukens utgave av Studio Sokrates (uten musikk) her: [Fremmedgjøring](#)